

Næringsutvikling i Fjord

Arbeidsmøte om Næringsplan

Agenda

1. Analyse og overordna utfordringar
2. Visjon og mål
3. Strategi
4. Tiltak
5. Utfordringar
6. Kva mangler?

Struktur

Analyse: Identifiserer utfordringar i vidare næringsutvikling

Visjon, mål, strategi og tiltak: Løyse utfordringane

Analyse og overordna utfordringar

Analyse

Analyse

Følgende analyse ligg til grunn for dei identifiserte utfordringane.

I 2019 blei det gjennomført eit grundig arbeid av «Arbeidsgruppa for samfunns- og næringsutvikling» (vedlegg 1). Dette er oppsummert i ein rapport som mellom anna har analysert m.a.:

- Kva som er dei største verksemdene i Fjord kommune
- Folketalsutvikling og utdanningsnivå
- Kva som har vore gjort av arbeid med næringsutvikling i tidlegare Norddal kommune og Stordal kommune og erfaringane frå dette arbeidet.
- Distriktssenteret sine råd om arbeid med næringsutvikling
- Telemarksforskning sin attraktivitetsmodell
- Organisering av næringsutvikling i andre kommuner
- Næringsfond i Fjord kommune

Resultat 20 største, 2014-2018

	2018 oms	2108 res	2017 oms	2017 res	2016 oms	2106 res	2015 oms	2015 res	2014 oms	2014 res
Busengdal	137082	808	159033	-3306	122984	1900	128753	4926	121116	-8113
Helland	77949	2024	83455	3848	65960	-965	77979	-2045	56942	675
Muritunet	69881	-1383	66156	553	63103	718	55406	113	51730	4530
Valldal Høvleri	37722	3569	39608	1639	42037	2754	36211	1869	40113	3138
Muri Mat	38463	175	37418	154	34639	1587				
Stordal Møbel	35175	278	33891	281	36610	174	37968	860	25339	793
Vad	27519	-1295	28334	1181	29904	3293	28771	2642	28114	1487
Remseth Maskin	32333	-288	27113	276	32447	787	30106	-158	28378	-229
Valldal Mat	22971	232	22449	653	7401	-475				
Storfjord Landbrukssenter	20975	75	21283	118	21001	295	19121	136	18634	394
Sitwell	16698	-104	19664	124	24189	79	23710	526	17529	60
Valldal Grønt	24721	583	19079	-532	20836	268	20110	205	15587	-1100
Syltemoa Sandtak	20223	2550	19983	2574	17180	1410	18391	2511	16164	2222
Machine Control	24112	1908	15508	1083	13850	304	13250	1029	9003	-162
Jørgen Vinje	14546	-235	15418	-254	15649	42	15537	289	13787	11
Rask Bygg	16817	1201	15188	-74	10573	217	8254	396	8722	1094
Valldal Bilsenter	16276	152	15027	28	14245	511	13010	231	12150	168
Stordal Auto	14975	11	14552	-76	13618	-115	14460	129	15329	79
Valldal Bygg	5442	-791	11922	1756	5490	-34	3293	-534	16564	-32
Valldal Fjordhotell drift	9572	-86	10724	-27	3465	0				
Sunn Rør	6739	-562	10332	340	6204	-579	8794	-4	11079	474
SUM:	670191	8822	686137	10339	601385	12171	553124	13121	506280	5489
Resultat andel omsetning i %:		1,3163412		1,5068419		2,0238283		2,3721625		1,0841827

Lønnsnivå

I 2018 var medianinntekta i tidlegare Stordal kommune kr 351.700 og tidlegare Norddal kommune kr 371.400.

Til samanlikning var medianinntekta i Møre og Romsdal i 2018 kr 390.500 og i landet kr 401.400.

Produktivitet?

Analyse

- Betre lønsemd i dei mindre verksemdene? Uansett utgjer kvar av desse ein liten del av sysselsettinga
- Temperaturen hos dei største verksemdene er derfor viktig med tanke på å gi eit bilete av situasjonen i næringslivet.

Analyse

- Anten må verksemdene utvikle seg og auke lønsemda, elles vil det vere eit spørsmål om tid før nokre av dei forsvinn
- På denne bakgrunn må næringsutviklinga i Fjord kommune ha to perspektiv:
 - 1) sikre stort nok tilsig av nyetableringar som får tid nok til å modnast før dei kan ta over rolla som viktige sysselsettarar etter etablerte verksemdar som ikkje greier seg
 - 2) bidra etter beste evne til at dei etablerte verksemdene kan vidareutvikle seg, auke lønsemda og overleve på lang sikt – både gjennom forretningsutvikling og tilgang til kapital i utviklings- og vekstfasen.

Visjon og mål

Forslag visjon for næringsplana

Vår visjon

Fjord kommune – Gode vekstforhold

Forslag til mål

Mål

Hovudmål:

Gode vekstvilkår for eit berekraftig næringsliv – miljømessig, sosialt og økonomisk.

Delmål:

- Stort tilsig av nyetableringar
- Utvikling av etablerte verksemder

Forslag til strategi

Strategi

Vi vil:

Gi næringslivet og verksemdene gode vekstforhold gjennom å legge til rette for

- At nye frø kan såast gjennom nyetableringar
- At etablerte verksemder får gjødning gjennom forretningsutvikling
- Kort veg til lokale avgjersler om rammebetingelser som kan gi vekst i verksemdene
- Vere ein støttespelar for lokale verksemder som treng avgjersler hos regionale og nasjonale mynde
- Næringar som kan hauste frå den rike naturen vår – både til lands og til vanns.

Forslag til strategi

Dette vil vi gjere:	
Gi næringslivet og verksemdene gode vekstforhold gjennom å legge til rette for:	
At nye frø kan såast gjennom nyetableringar	Ha ei solid og kompetent førstelinjeteneste som kan 1) motivere folk til å satse på etablering av ny verksemd, 2) hjelpe til med å utvikle forretningsplan, 3) hjelpe til med å skaffe finansiering til oppstart, 4) vere sparringspartner i oppstarten og kople gründeren saman med relevante kompetansemiljø
At etablerte verksemdar får gjødning gjennom forretningsutvikling	Ha eit lokalt verkemiddelapparat som 1) kjenner verksemdene godt, 2) er kompetent og kreativ i møte med verksemdene sine utfordringar og moglegheiter, 3) evner å hjelpe verksemdene med å gjennomføre forretningsutvikling og finansiering av vidareutvikling

<p>Kort veg til lokale avgjersler om rammebetingelser som kan gi vekst i verksemdene</p>	<p>Administrasjonen og politikarane skal gjere seg kjend med korleis det er å vere næringsdrivande i møte med politiske og byråkratiske prosessar.</p> <p>Administrasjonen skal vere innstilt på å kome med forslag til moglege løysingar og ikkje berre peike på utfordringar.</p> <p>Administrasjonen og dei politiske organa skal vere innstilt på å ta opp viktige saker for næringsdrivande på kort varsel.</p> <p>Sørge for å ha eit oppdatert planverk som legg til rette for nye moglegheiter innan næringsaktivitet.</p> <p>Tilstrekkeleg kapasitet sakshandsaming.</p>
<p>Vere ein støttespelar for lokale verksemdar som treng avgjersler hos regionale og nasjonale mynde</p>	<p>Det lokale verkemiddelapparatet, administrasjonen og politisk leiing i kommunen skal stille opp med tid, ressursar og kompetanse for å støtte opp om saker der lokale verksemdar og kommunen er einige om felles krav overfor regionale og nasjonale mynde.</p>
<p>Næringar som kan hauste frå den rike naturen vår – både til lands og til vanns.</p>	<p>Sikre rammebetingelser og stimulere til at kjende og ukjende kvalitetar ved naturskapte føresetnader i kommunen kan utnyttast til å skape næring. Dette kan vere alt frå landbruk, oppdrett, opplevingar og nisjesatsingar.</p>

Tiltak

Forslag tiltak

Tiltak

Slik vil vi gjere det:

1. **Etablererveileding:** Fjord kommune skal ha ei sterk førstelinjeteneste for å hjelpe nyetableringar i gong. Førstelinjetenesta skal også ha eit godt samarbeid med aktørar innan andrelinjetenesta slik at nyetableringar kan få hjelp til å bli vekstbedrifter.
2. **Forretningsutvikling:** Fjord kommune skal ha eit verkemiddelapparat som kan gå inn og hjelpe verksemder ad hoc med tiltak innan forretningsutvikling (t.d. nye forretningsmodellar, nye marknader, produkt-/tenesteutvikling, strategiprosessar, sparringpartner for leiinga og styret osv). Denne funksjonen skal også ha tilgang på kapital som kan investerast i godt utvikla business case som treng kapital for å utløyse sitt potensiale – då gjerne i kombinasjon med annan kapital og støtte frå t.d. Innovasjon Norge.
3. **Handsamingsplakat:** Administrasjonen og lokalpolitikarane skal formulere retningslinjer (ein handsamingsplakat) for korleis ein skal sikre raske prosessar i lokal handsaming av saker frå næringslivet. Lovpålagte oppgåver vert ivaretatt av administrasjonen i kommunen.
4. **Støtteapparat:** Ordførar, formannskap, kommunesjef, utviklingssjef og verkemiddelapparatet for næringsutvikling skal inngå i eit effektivt og proaktivt støtteapparat for verksemder som treng støtte inn mot regionale/nasjonale myndige i dei sakene kommunen og næringslivet er einige.
5. **Naturressursar:** Fjord kommune skal kontinuerleg sørge for å skaffe ny kunnskap om naturressursar i kommunen som kan nyttast til næringsformål, og sørge for oppdatert planverk som gjer det mogleg å nytte desse ressursane maksimalt på ein berekraftig måte.
6. **Næringsfond:** Kontinuerleg handsaming av søknadar. Formannskapet som fondsstyre.

Forslag tiltak

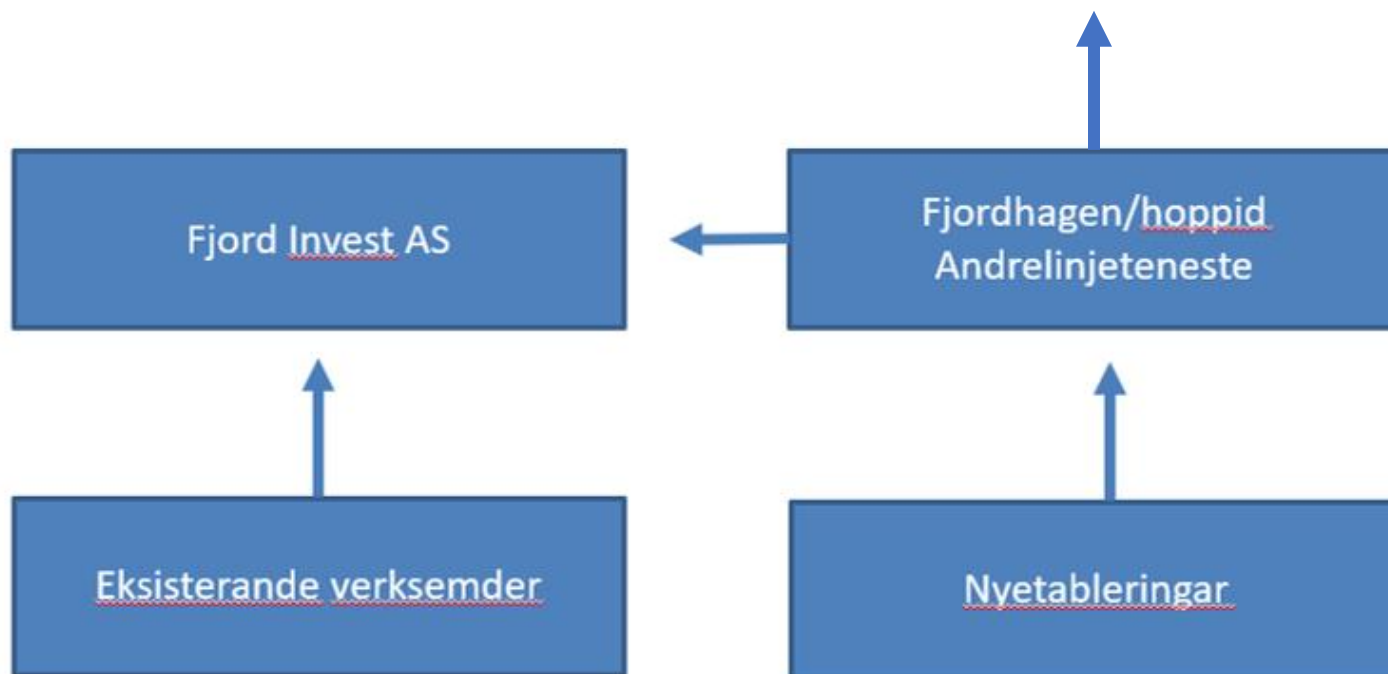
Punkt 1 og 2 ovanfor er svært sentrale i næringsutviklinga i Fjord kommune og vert organisert på følgande måte:

- Fjordhagen AS skal ivareta punkt 1 gjennom ei **styrka hoppid-satsing**.
- Selskapet **Fjord Invest AS** **vert skipa med kommunal og privat kapital** for å ivareta punkt 2. Fjord Invest AS skal ha mål om å gjere lønsame investeringar i lokalt næringsliv. Selskapet skal kunne gå inn i samarbeid med verksemder om forretningsutvikling og utvikle gode business case for vidare vekst. Administrasjonen i selskapet skal kvalitetssikre business casene og kan legge desse fram for investeringsavgjerd for styret i Fjord Invest AS. Selskapet skal også ha moglegheit til å utvikle eigne business case som vert presentert for styret og potensielle medinvestorar for realisering.

Kombinasjonen av Fjordhagen AS (inkl deira kontakt med andrelinjetenesten) og Fjord Invest AS gjær at Fjord kommune har eit heilskapeleg verkemiddelapparat som kan 1) ta nyetableringar frå start til mål som vekstbedrifter og 2) kan vere bidragsyter til ønska vekst i etablerte verksemder. Desse to aktørane vil då også ha eit godt overblikk over kva behov verksemdene står overfor i møte med lokale, regionale og nasjonale offentlege mynde. Etablerte verksemder som ønsker å etablere aktivitet i Fjord kommune kan også kanaliseras til anten Fjordhagen AS eller Fjord Invest AS alt etter kva som er behova til desse verksemdene.

Forslag tiltak

Utfordringar

Utfordringar og strategi

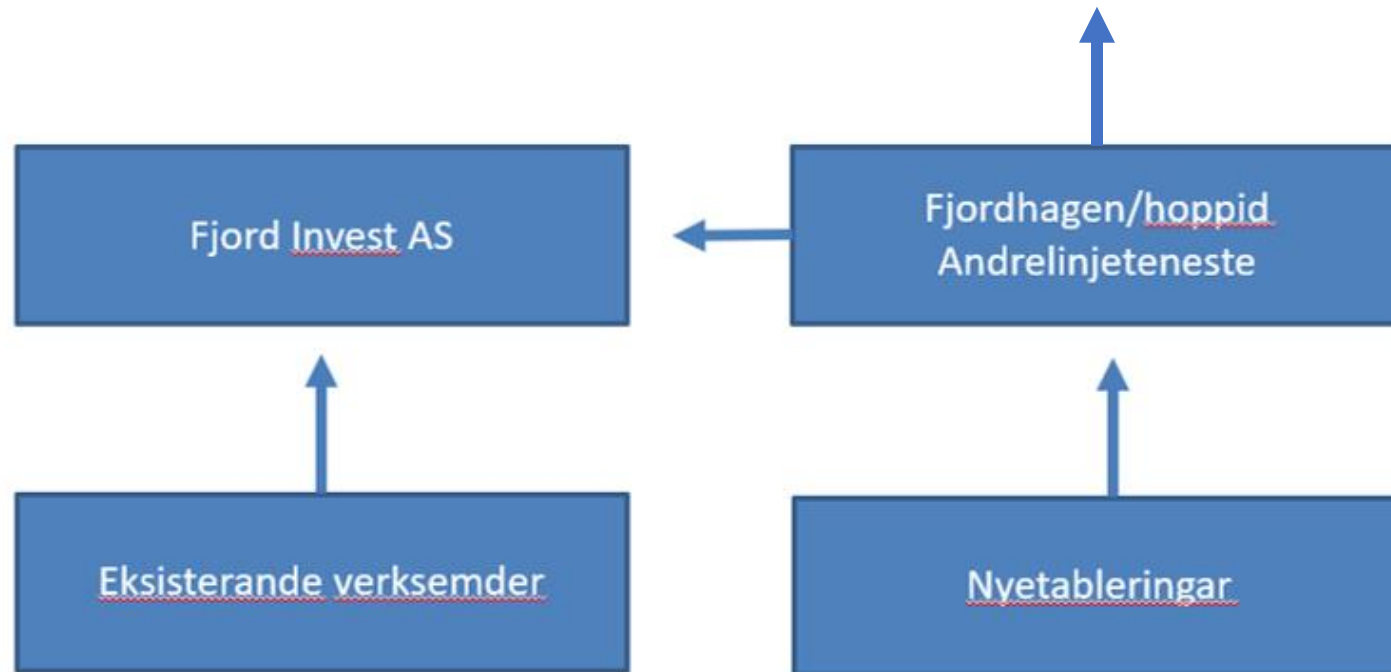
Utfordringar:	
Nedanfor vil vi gi ei grunngjeving for kvifor vi har valgt dei ovannemnde strategiske satsingsområdene.	
Gi næringslivet og verksemdene gode vekstforhald gjennom å legge til rette for:	
At nye frø kan såast gjennom nyetableringar	Dei fleste nyetableringar overlev ikkje dei første 5 åra. I tillegg tek det ofte lang tid før ei nyetablering blir ein vekstbedrift med vesentleg sysselsettingseffekt/verdiskaping. Dette er ei generell utfordring som også gjeld i Fjord kommune.
At etablerte verksemder får gjødning gjennom forretningsutvikling	Verksemdene i Fjord kommune har lav lønnssemnd og dei tilsette har lavt lønnsnivå. Begge deler er indikatorar på at etablerte verksemder har ei potensiell oppside gjennom å vidareutvikle seg.
Kort veg til lokale avgjersler om rammebetingelser som kan gi vekst i verksemdene	Svært mange verksemder er avhengige av offentlege/politiske avgjersle for å kunne gjennomføre ønska bedriftsutvikling. Lite er meir frustrerande for ei verksemd som ønsker å utvikle seg enn å vente lenge på offentlege avgjersle.

Utfordringar og strategi

<p>Vere ein støttespelar for lokale verksemder som treng avgjersler hos regionale og nasjonale mynde</p>	<p>Mange verksemder er avhengige av offentlege/politiske avgjerdse på regionalt/nasjonalt nivå. Dette kan vere langvarige og utfordrande prosesser der verksemdene treng støttespelarar. Då er det viktig at kommunen stiller opp som aktiv støttespelar. Dette er sjølvstavgrensa til dei sakene der kommunen og verksemdene er einige i saka. I mange tilfeller er kommunen/lokalpolitikarar betre rusta til å forstå dei offentlege/politiske prosessane enn verksemda sjølve og kan derfor vere ein nyttig ressurs for verksemdene.</p>
<p>Næringar som kan hauste frå den rike naturen vår – både til lands og til vanns.</p>	<p>Mange typer verksemd er flyttbare. Dette har Fjord kommune opplevd innan t.d. møbel. Naturressurser er imidlertid stadbundne, og Fjord kommune har ein rik variasjon av slike ressursar. Dersom verksemder lukkast i å nytte dei lokale naturressursane forretningsmessig vil dei bli verande her.</p>

Oppsummering
– og kva mangler?

Oppsummering næringsutvikling

Kva mangler?

- Arbeid med samferdsle – Korleis? Kven? I næringsplan eller samfunnsplan?
- Utvikling av fellesgode reiseliv – Korleis? Kven?
- Anna?